

از خانگی چه چیز ... ؟

نظر سنجی از دانشجویان خارجی مقیم آمریکا درباره منابع خبری آنان برای آگاهی از رویدادهای وطنشان و برخورد با این دانشجویان با وسایل ارتباط جمعی آمریکا

سیزده سال پیش حمید مولانا محقق ایرانی و همکارش " مک لافلین " یادآور شدند که با وجود نقش موثر دانشجویان خارجی مقیم آمریکا در رابطه بین گروهها و ملتها ، توجه کمی به مسئله ارتباطات جمعی این گروه در آمریکا معطوف شده است .^(۱) اما در سالهای اخیر با طرز اهمیت که دانشجویان خارجی مقیم ایالات متحده جهان نظر کمی وجه از نظر کیفی پیدا کرده اند ، تحقیقات بسیاری روی آنان انجام گرفته و در این میان عادات ارتباطی آنان و منابع خبری که مورد استفاده قرار می دهند نیز مورد توجه بوده است . آخرین آمار نشان می دهد که طی ۲۵ سال گذشته تعداد دانشجویانی که از چهار گوشه جهان برای تحصیل به آمریکا می روند تا ۸ برابر افزایش یافته است . در سال تحصیلی ۵۵-۱۹۵۴ (۳۴ - ۱۳۳۳ شمسی) تعداد دانشجویان خارجی که در دانشگاههای آمریکا درس می خوانند ۳۴۰۲۳۲ نفر بود که این رقم در سال تحصیلی ۷۹-۱۹۷۸ (۵۸-۱۳۵۷ شمسی) به ۲۶۳۰۹۴۰ نفر افزایش یافته بود . سیر صعودی سالانه تعداد دانشجویان خارجی مقیم آمریکا با معدل ۱۴/۳ درصد برای پنج سال آخر نشان می دهد که در سال تحصیلی ۸۰-۱۹۷۹ (سالی که این تحقیق انجام می گرفت) حدود ۲۸۵۰۰۰ دانشجویان کشورهای مختلف جهان در بیش از ۲۸۰۰ دانشگاه و موسسه آموزش

1- Mowlana, Hamid & McLaughlin, Gerald, "Some variables interacting with media exposure among foreign students, " *Sociology and Social Research*, July 1967.

عالی آمریکا درس می‌خوانند که بیش از دو درصد کل دانشجویان دانشگاه‌های آمریکا را تشکیل می‌دادند.^(۱)

بیشتر تحقیقاتی که روی دانشجویان خارجی مقیم آمریکا در زمینه ارتباطات اجتماعی آنان انجام شده، در مورد تاثیر پیام‌های وسایل ارتباط جمعی آمریکا در راه هماهنگ کردن این دانشجویان با فرهنگ اجتماعی آمریکا و راه‌های استفاده آنان از رسانه‌های همگانی آمریکا برای آگاهی از رویدادهای داخلی کشور میزبان بوده است. در این زمینه آنچه که بوسیله محققان نادیده گرفته شده و زحمت تحقیق در مورد آنرا بخود نداده‌اند این است که دانشجویان خارجی مقیم آمریکا چگونه از رویدادهای داخلی کشورهای موطن خود آگاه می‌شوند و از چه راهی در می‌یابند که در وطن چه می‌گذرد و در این راه چگونه با وسایل ارتباط جمعی آمریکا برخورد می‌کنند. آنچه که در این زمینه بدست آمد و کار تحقیقی بود که در بخش‌های از آنها به مسئله چگونگی کسب خبر از وطن بوسیله دانشجویان خارجی مقیم آمریکا پرداخته شده بود، اولی از محقق هندی "کوشی اپن"^(۲) و دومی از محقق مالزیایی "سانکاران راما ناتان"^(۳).

در این تحقیقات مشخص شد که هندیهای مقیم آمریکا - بخصوص دانشجویان - اخبار مورد نیاز در مورد کشور خود را از طریق روزنامه‌های هندی در دسترس بدست می‌آورند و دانشجویان مالزیایی ارتباط شخصی بین خود را مهمترین منبع موثق خبری در مورد مسائل جاری مالزی می‌دانند. نتایج بدست آمده در این مطالعات که ارتباط مستقیم با کار

1- Boyan, Douglas R. et al., *Open Doors: 1978-79, Reporting on International Educational Exchange*, Institute of International Education, New York, 1980.

2- Koshy Eapen, Thottukadavil, "A study of media use for news--particularly news about India--by Indo-Asians in the cities of Ithaca, Rochester, and Syracuse, New York: field survey." Syracuse University, 1973.

3- Ramanathan, Sankaran, "Opinion leadership among Malaysian students: a survey of two American university campuses," Ohio University, 1974.

تحقیقی مورد نظر ما داشت، این نظریه را قوت بخشید که برخلاف ادعای آمریکا فیما، اگرچه وسایل ارتباط جمعی این کشور مهمترین منابع خبری در راه آگاهی از رویدادهای داخلی آمریکا هستند ولی این وسایل نمی‌توانند به درستی دانشجویان خارجی مقیم این کشور را برای آگاهی از رویدادهای داخلی خود آنان تغذیه کنند و به این جهت این دانشجویان منابع دیگری را مورد استفاده قرار می‌دهند تا بدانند در وطنشان چه می‌گذرد. از طرف دیگر اختلافی که بین منابع خبری دانشجویان هندی و دانشجویان مالزیایی مشخص شد، این امکان را بوجود آورد که دانشجویان نیکه از مناطق مختلف جهان به آمریکا می‌روند یا توجه به فرهنگ و خصوصیت‌های قومی و اجتماعی خاص خود عقاید و نظریات متفاوتی نسبت به رسانه‌های همگانی کشور خود و آمریکا داشته باشند و برای آگاهی از رویدادهای داخلی کشورهای خود منابع خبری مختلف و متفاوتی را مورد استفاده قرار دهند. نگارنده در ماه‌های آخر تحصیل خود در ایالات متحده آمریکا دست به یک کار تحقیقی زد که خلاصه‌ای از آنرا ملاحظه می‌کنید. هدف از این کار این بود که بتوانیم مشخص کنیم چه اختلافاتی بین دانشجویان خارجی مقیم آمریکا - از نظر منابعی که برای آگاهی از جریان‌های داخلی کشورهایشان مورد استفاده قرار می‌دهند - وجود دارد و همچنین بتوانیم در این راه عقاید و نظریات آنها را در بر خورد با وسایل ارتباط جمعی آمریکا ارزیابی کنیم.

طرح تحقیق

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مهمترین سئوالی که در طرح تحقیق ما مطرح بود این بود که چه رابطه‌ای بین ملیت دانشجویان از یک طرف و گونه‌گونی منابع خبری آنان برای آگاهی از رویدادهای کشورهای موطنشان از طرف دیگر وجود دارد. بعبارتی دیگر دانشجویان خارجی مقیم آمریکا از چه منابعی در مورد کشورهایشان خبر کسب می‌کنند و ملیت آنان چه تاثیری بر انتخاب منابع خبری آنان می‌گذارد؟ کار تحقیقی ما بر مبنای این تئوری پیش رفت که دانشجویان خارجی مقیم آمریکا واکنشها و نظریات مختلف نسبت به کاروسایل ارتباط جمعی کشورهای خود و آمریکا دارند و منابع مختلفی را برای آگاهی از وقایع داخلی کشورهای خود مورد استفاده قرار می‌دهند. از جنبه ملیت آنچه برای ما اهمیت داشت و می‌خواستیم تاثیر آنرا بر انتخاب منابع خبری بوسیله دانشجویان بسنجیم، میزان آزادی مطبوعات در کشورهای موطن آنها

بود. ما بر این اعتقاد بودیم که هرچه آزادی مطبوعات در کشورهای دانشجویان بیشتر باشد آنها باید خوشبینانه‌تری به کار و سبیل ارتباط جمعی (پبئورکلی) نگاه خواهند کرد و برعکس هرچه میزان این آزادی کمتر باشد دانشجویان نسبت به کار رسانه‌های همگانی بدبین‌تر بوده و اعتباری به موشق بودن اخبار را نداشته و سبیل این رسانه‌ها قابل نخواهد بود و در نتیجه دنبال منابع دیگری خواهند گشت تا اخبار را درست و معتبر را در مورد جریان‌ها داخل کشور خود کسب کنند.

برای اثبات این نظریه آزمایشی در ۲۴۶۸ دانشجوی خارجی از ۱۰۵ کشور جهان که ترم بهاره ۱۹۸۰ (۱۳۵۹ شمسی) در دانشگاه ویسکانسین آمریکا در شهر مدیسن درس می‌خواندند، ۲۰۵ دانشجویان از ۶۳ کشور با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی انتخاب کردیم تا با استفاده از مکالمه تلفنی پرسشنامه‌های مربوطه را پر کنیم. از این میان ۱۶۴ دانشجوی (۸۰ درصد انتخاب شده‌ها) حاضر به پاسخگویی شدند. خوشبختانه روش نمونه‌گیری ما به گونه‌ای بود که در صد دانشجویان انتخاب شده از مناطق مختلف جهان با در صد واقعی تعداد آنان در تمام دانشگاهها و موسسات آموزش عالی آمریکا هماهنگی بسیار نزدیک داشت و این هماهنگی به ما امکان داد تا بتوانیم دست آوردها و نتایج حاصل از تحقیق خود را به تمام دانشجویان خارجی که در آمریکا درس می‌خوانند عمومیت بدهیم.

بر مبنای آخرین اطلاعاتی که در مورد آزادی مطبوعات در کشورهای مختلف جهان وجود داشت، دانشجویانی که مورد پرسش قرار گرفتند از نظر آزادی مطبوعات در کشورهای آنان به چهار گروه تقسیم شدند: *مطالعات فرهنگی*

- ۱- دانشجویان نیکه کشورهای آنان از نظر تقسیم بندی جهانی دارای مطبوعات آزاد هستند. در این گروه ۲۸ دانشجویان ۱۴ کشور آلمان غربی - استرالیا - انگلستان - ایسلند - بلژیک - جامائیکا - ژاپن - سویس - فرانسه - کانادا - کلمبیا - نروژ - ونزوئلا و هلند جوابگوی پرسشهای مربوطه شدند.
- ۲- دانشجویان نیکه مطبوعات در کشورهای آنان از آزادی نسبی همراه با کنترلها فی برخوردار هستند. ۵۶ دانشجویان ۱۵ کشور آفریقای جنوبی - اسپانیا - اسرائیل - ایتالیا - برزیل - تانزانیا - ترکیه - زامبیا - سنگاپور - مالزی - مکزیک - نیجریه - هندوستان - هنگ کنگ و یونان در این گروه قرار گرفتند.

۳- دانشجویان نیکه مطبوعات در کشورهای آنان کنترل می‌شود. ۵۹ کشور از ۱۷ کشور اکوادور - اندونزی - ایران - باربادوس - تایوان - تایلند - ترینیداد - سودان - غنا - فیلیپین - کره جنوبی - کویت - گویانا - لبنان - لیبیا - لیبی و مصر در این گروه پاسخگوی سوالات ما شدند.

۴- دانشجویان نیکه مطبوعات در کشورهای آنان تحت کنترل شدید و همه‌جانبه است. در این گروه ۲۱ کشور از ۱۷ کشور آرژانتین - ایتالی - اردن - الجزایر - پاکستان - پرو - جزایر هند غربی - چکسلواکی - چین - رودزیا - سنگال - شیلی - عربستان سعودی - عراق - کامرون - نیال و ویتنام به‌رسمنامه جواب گفتند.

میزان آزادی مطبوعات در کشورهای موطن دانشجویان نیکه در کار تحقیقی ما شرکت داشتند، در اصل از طریق اطلاعاتی بدست آمده در کتاب "شناسنامه‌های اجتماعی و سیاسی جهان" (۱) عرضه شده بود. در این کتاب آزادی مطبوعات در کشورهای مختلف جهان از ۴ تا ۴/۵۰ ارزشیابی شده بود که دو کشور سوئیس و نروژ با ۳/۰۶ از بالاترین و کشور آلبانی با ۳/۵۰ از کمترین میزان آزادی مطبوعات برخوردار بودند. کتاب، آزادی مطبوعات را تنها در ۹۱ کشور جهان ارزشیابی کرده بود و به این ترتیب تعداد زیادی از دیگر کشورها و برخی از کشورهای که دانشجویان آنها در نمونه‌گیری ما قرار داشتند نیز در این ارزشیابی از قلم افتاده بودند. از طرف دیگر این ارزشیابی در سال ۱۹۷۲ میلادی انجام گرفته و تا زمان تحقیق ما اوضاع سیاسی و اجتماعی بسیاری از کشورهای جهان و در نتیجه میزان آزادی مطبوعات در آنها دگرگون شده بود. بسیاری بطرف کنترل بیشتر مطبوعاتی رفته و تعداد بسیار کمی آزادی بیشتری برای رسانه‌های گروهی خود کسب کرده بودند. بنابراین ارزشیابی سال ۱۹۷۲ برای امروز نمی‌توانست بطور کامل معتبر باشد، به همین جهت هنگامی که اطلاعات داده شده در کتاب مذکور کامل نبود، اطلاعات مورد احتیاج از اطلاعات منتشر شده بوسیله "مرکز آزادی اطلاعات" در آمریکا و با دو نظر سنجی بوسیله "آسوشیتد پرسی" (۲)

1- Taylor, Charels Lewis et al., World Handbook of Political and Social Indicators, Yale University, 1972.

2- Sandman, Peter M., Media: an Introductory Analysis of American Mass Communication, 1977.

منتشر شده در روزنامه "نیویورک تایمز" ^(۱) بدست آمد. آخرین تغییرات و حرکتهای مطبوعات آزادی بیشتر مطبوعات در کشورهای آسیای شرقی، ایران و نیکاراگوئه انجام گرفت. در سالهای اخیر بدون وجود دیکتاتورهای چینی، ژنرال فرانکو، شاه و سوموزا آزادی بیشتری برای رسانه‌های همگانی خود کسب کردند. با توجه به تمام موارد ذکر شده در بالا کشورهای دانشجویان شرکت کننده در تحقیق، به چهار گروه مورد نظر تقسیم شدند. در کنار ملیت دانشجویان با توجه به آزادی مطبوعات در کشورهای آنان، عوامل دیگری از جمله میزان خوشبینی یا بدبینی آنان نسبت به کار رسانه‌های همگانی و اعتبار اخبار حاصل از منابع مختلف خبری، عواملی بودند که می‌توانستند در انتخاب منابع توسط دانشجویان موثر باشند و اینها را متغیرهای مستقل (*Independent Variables*) خود و انتخاب منابع خبری برای آگاهی از رویدادهای داخلی کشورهای دانشجویان بوسیله آنان را متغیر وابسته (*Dependent Variable*) فرض کردیم و عوامل دیگری از جمله زبان مادری دانشجویان (دارای سه ارزش زبان انگلیسی، زبان سانسکریت و سایر زبان‌ها) و مدت اقامت دانشجویان در آمریکا متغیرهای کنترل کننده (*Control Variables*) قلمداد شدند. در مورد کشورهای چند زبانه، مهمترین زبانی که وسایل ارتباط جمعی آن کشور مورد استفاده قرار می‌دادند، زبان مادری قلمداد شد.

با توجه به عواملی که ذکر شد، پیش فرضهایی (*Hypotheses*) در کار تحقیقی

ما مورد نظر بود:

- ۱- وسایل ارتباط جمعی ایالات متحده آمریکا، منابع اصلی برای خبرگیری از اوضاع داخلی کشورهای میزبان دانشجویان خارجی مقیم این کشور نیستند. وسایل ارتباط جمعی خانگی - بخصوص روزنامه‌ها و مجلاتی که دانشجویان از کشورهای خود دریافت می‌کنند - و منابع خبری شخصی (دوستان و آشنایان) مهمترین منابع خبری دانشجویان خارجی مقیم این کشور هستند.

۲- دانشجویانیکه از آزادی مطبوعات بیشتری در وطنشان برخوردار هستند، به

1- *The Associated Press, "Survey shows that restriction on news media in major countries in Latin America have been increased", New York Times, October 8 1972, P.14. and "A further ebbing of world press freedom found," New York Times, Jan. 6/1974, P.18.*

همان نسبت به اخبار دریافتی از طریق وسایل ارتباط جمعی اعتبار بیشتری می‌دهند در حالیکه آنها تکیه مطبوعاتشان آزاد نیستند منابع خبری شخصی خود را معتبرترین منابع در مورد خبرگیری از اوضاع داخلی کشورشان می‌شمارند.

۳- اعتبار منابع خبری بستگی به این دارد که دانشجو چقدر به این منابع باخوببینی نگاه می‌کند. دانشجویانیکه نسبت به کار وسایل ارتباط جمعی چه در آمریکا و چه در کشورهای خودشان بدبین هستند، برای اخباریکه از این وسایل دریافت می‌کنند اعتبار کمتری قائلند و دنبال منابعی می‌گردند که معتبر باشند و این منابع شخصی خود آنها ناست که مورد استفاده خبری قرار می‌گیرد.

۴- دانشجویان خارجی مقیم آمریکا بطور کلی از وسایل ارتباط جمعی آمریکا و پوشش اخبار داخلی خودشان در این رسانه‌ها ناراضی هستند. این ناراضی در میان دانشجویانیکه کشورهایشان دارای سیستم مطبوعاتی آزاد و نظام اجتماعی شبیه نظام اجتماعی آمریکا است کمتر از ناراضی دانشجویانیکه است که از کشورهای دیگر به آمریکا می‌آیند و کشورشان از آزادی مطبوعات کمتری برخوردارند.

۵- هر قدر طول اقامت دانشجو در آمریکا بیشتر و یا زبان مادری او انگلیسی و یا شبیه به آن باشد، مقدار استفاده‌ای که او از رسانه‌های همگانی آمریکایی برای خبرگیری از اوضاع وطنش می‌کند، بیشتر خواهد بود.

دست آوردها

همانطوریکه جدول توزیع معرفی‌شده یک نشان می‌دهد، اولین پیش‌فرض ما در این کا ر تحقیقی ثابت شده که وسایل ارتباط جمعی آمریکا برای خبرگیری از تحولات کشور موطن دانشجویان خارجی کمتر از رسانه‌های گروهی خود دانشجویان و یا منابع شخصی آنان مورد استفاده قرار می‌گیرند. در این میان روزنامه‌ها و یا مجلاتی که دانشجویان از کشورهای خود دریافت می‌کنند، مهمترین منبع خبری آنان از تحولات داخلی وطنشان است. نامه‌ها و تلفنهای دریافتی از خانه و خانواده در ردیف دوم و ارتباط شخصی با دوستان و آشنایان مقیم آمریکا در ردیف سوم قرار دارد. از میان وسایل ارتباط جمعی آمریکا، برنامه‌های خبری شبکه‌های سراسری رادیو و تلویزیون این کشور، مقام اول را برای خبررسانی به دانشجویان خارجی در اختیار دارد و دیگر وسایل ارتباط جمعی این کشور بسیار کم مورد استفاده قرار می‌گیرند. برنامه‌های خبری رادیویی که از کشورهای

۹- نام و تلفن دریافتی

از وطن ۹/۸ ۱۵/۲ ۲۳/۵ ۴۱/۵ ۱۰۰

تعداد پاسخ دهندگان = ۱۶۴ نفر

در بررسی دیگری به این نتیجه دست یافتیم که برخلاف انتظار بین ملیت دانشجویان از نظر آزادی مطبوعات در وطنشان و استفاده آنان از منابع شخصی برای دریافت خبر از آنچه در وطنشان می‌گذرد رابطه قابل توجهی وجود ندارد. دانشجویان نیکه از کشورهای با مطبوعات آزاد به آمریکا آمده بودند، از منابع شخصی خود بیش از آنهایی استفاده می‌کردند که کشورشان از آزادی کمتری برای مطبوعات برخوردار بود. در مورد استفاده از رسانه‌های همگانی آمریکا این رابطه برعکس شد، بدین معنی که دانشجویان خارجی با آزادی مطبوعات کمتر در وطنشان، وسایل ارتباط جمعی آمریکا را بیشتر از دانشجویانی مورد استفاده قرار می‌دادند که از کشورهای آزاد به آمریکا آمده بودند. ۲۱ نفر از ۸۴ (۲۶/۹ درصد) دانشجویانی که در تقسیم بندی ما کشورشان جزو کشورهای "آزاد" و یا "آزاد نسبی" قرار گرفت، از مطبوعات آمریکا بطور مداوم یا معمولاً استفاده می‌کردند در حالیکه این نسبت بین دانشجویان نیکه از کشورهای با مطبوعات کنترل شده آمده بودند به ۳۰ از ۸۰ (۳۷/۵ درصد) افزایش یافت.

وقتی بدین نسبت به مطبوعات را بررسی می‌کردیم به این نتیجه رسیدیم که نگرش کلی دانشجویان خارجی نسبت به کاروسایل ارتباط جمعی آمریکا و کار این رسانه‌ها در کشور خودشان تقریباً "یکسان" است. این نسبت در مورد وسایل ارتباط جمعی آمریکا با معدل ۱۴/۵ از ۲۰ و در مورد وسایل ارتباط جمعی وطنی ۱۴ از ۲۰ بود (۷۳/۸ درصد) کل دانشجویان نیکه به پرسشنامه ما جواب دادند با کسب ۱۲ امتیاز به بالا از ۲۰ امتیاز ممکن نشان دادند که بطور قابل توجهی نسبت به کار و وسایل ارتباط جمعی در آمریکا بدین هستند در حالیکه فقط ۳۶/۲ درصد آنها جزو خوشبینی‌ها قرار گرفتند.

هنگامی که تمام ۹ منبع ذکر شده در جدول شماره یک را به سه گروه:

۱- رسانه‌های همگانی آمریکا ۲- رسانه‌های همگانی وطنی ۳- منابع خبری شخصی تقسیم کردیم و اعتبار آنها را در میان دانشجویان خارجی بررسی کردیم (جدول شماره ۲)

به این نتیجه رسیدیم که منابع شخصی که دانشجویان خارجی مورد استفاده قرار می‌دهند از اعتبار بیشتری نسبت به دو گروه دیگر برخوردار است. ۷۹ نفر از کل دانشجویانی که مورد پرسش قرار گرفتند (۴۸/۴ درصد) جواب دادند که معتبرترین منبع خبری آنان در مورد اخباری که از وطنشان دریافت می‌کنند، منابع شخصی خود آنان یعنی دوستان و آشنایان است که بوسیله تلفن، نامه و یا تماس شخصی با آنان ارتباط دارند. ۵۱ نفر از آنان (۳۱/۳ درصد) وسایل ارتباط جمعی کشور خودشان را که در آمریکا در دسترس بود معتبر شمردند و تنها ۱۲ نفرشان (۷/۴ درصد) اعلام داشته که رسانه‌های همگانی آمریکا در این مورد معتبرتر از دیگر منابع است. بقیه که ۲۱ نفر بودند (۱۲/۸ درصد) پاسخ دادند که دو منبع، یا هر سه و یا هیچکدام از آنها معتبر است.

همانطوریکه جدول شماره دو نشان می‌دهد "حقیقت‌گوئی" مهمترین دلیل برای اعتبار یک منبع خبری شناخته شد. "بیطرف بودن"، "عینی بودن"، "تزدیسک بودن به خبر"، "آگاهی دادن" و..... دلایل دیگری بود که بر شمرده شد.

جدول شماره ۲

دلایل اعتبار منابع خبری برای آگاهی‌آوردن دانشجویان داخلی

منابع خبری و تعداد پاسخ دهندگان

دلایل اعتبار

مجموع	دو منبع یا هیچکدام از منابع رده‌های قبل	منابع خبری شخصی دانشجویان	وسایل ارتباط جمعی	وسایل ارتباط جمعی آمریکا	دلایل اعتبار
۲۹ (۲۰٪)	۶	۲۷	۹	۴	۱- حقیقت‌گوئی
۲۵ (۱۵/۳٪)	۳	۲۲	۲	۰	۲- بیطرف بودن
۱۶ (۹/۸٪)	۲	۱۰	۲	۰	۳- عینی بودن
۱۵ (۹/۳٪)	۱	۵	۹	۰	۴- نزدیکی به رویدادها
۱۲ (۸/۴٪)	-	۲	۱۰	-	۵- دانش و آگاهی‌آوردن
۹ (۵/۵٪)	-	۹	-	-	۶- آزادی عمل
۷ (۲/۳٪)	۲	۲	۱۰	-	۷- قابلیت تفسیر و تفسیر
۵ (۳/۱٪)	-	۲	۱	-	۸- سرعت و برتری کاغذی
۴ (۲/۵٪)	۱	۲	-	۱	۹- قابلیت دسترسی به آن
۴ (۲/۵٪)	۱	-	۳	-	۱۰- قابل فهم بودن
۴ (۲/۵٪)	-	۱	۳	-	۱۱- شناخته شده بودن
۳ (۱/۸٪)	-	۳	-	-	۱۲- داشتن اخبار دست اول
۱ (۰/۶٪)	۱	-	-	-	۱۳- سنجش کردن اخبار
۲ (۱/۳٪)	-	-	-	-	۱۴- هیچکدام معتبر نیست
۱۲۲ (۱۰۰٪)	۲۱ (۱۲/۶٪)	۷۹ (۶۸/۳٪)	۵۱ (۴۱/۳٪)	۱۲ (۷/۳٪)	مجموع

توضیح:

در برخی از موارد پاسخ دهندگان بیش از یک دلیل را مطرح کردند ولی چون از آنان خواسته می‌شد مهمترین دلیل خود را ذکر کنند، در استخراج مهمترین دلیل محاسبه شد.

دست آوردهای این بررسی پیش فرض دوم ما را تا حدنگرد که :

اعتبار منابع خبری شخصی در میان دانشجویانی که کشورهایشان نظام کنترل شده مطبوعاتی دارند، بیشتر از اعتباری است که دانشجویان اهل کشورهای آزادیه این منابع قائل می شوند و در مقابل گروه دوم بیشتر به وسایل ارتباط جمعی کشورهای خود اعتبار بیشتری می دهند و محتوی آنها را قابل باورتر در مورد اخبار وطنشان تشخیص می دهند. وقتی ۳/۳۶ درصد دانشجویانی که نظام مطبوعاتی کنترل شده و یا کنترل شده شدید و همه جا تبه دارند، اعلام کردند که منابع شخصی خبری خود آنها معتبرتر از هر منبع دیگری است. ۴/۴۳ درصد دانشجویانیکه کشورشان از آزادی نسبی و یا آزادی کامل مطبوعات برخوردارند و یا آزاد آور شدند که وسایل ارتباط جمعی کشورشان از این اعتبار برخوردار است و این ۲/۵ درصد بیشتر از اعتباری بود که آنان نسبت به منابع خبری شخصی خود قائل بودند. هر دو گروه اخبار و وسایل ارتباط جمعی آمریکا را در مورد کشورشان کم اعتبار تر و پراکنده تر از منابع شخصی و وسایل ارتباط جمعی کشورهای خود تشخیص دادند (جدول شماره ۳). نتایج بدست آمده در این بررسی نشان می دهد که رابطه بین ملیت دانشجویان از نظر آزادی مطبوعات و اعتباری که آنها به منابع خبری خود در مورد کشورشان می دهند با استفاده از فرمول کای اسکویر در سطح اطمینان ۹۵ درصد از نظر آماری معنی دار (Significant) است

$$(X=18.267, df=9, P<.05)$$

جدول شماره ۳

رابطه اعتبار منابع خبری و آزادی مطبوعات در کشورهای دانشجویان

میزان آزادی مطبوعات		میزان آزادی مطبوعات		منبع خبری
کنترل شده شدید و همه جا تبه	کنترل شده	آزادی نسبی	آزادی کامل	
%	%	%	%	
۱۵	۸/۳	۷/۵	-	رسانه های همگانی آمریکا
۱۰	۲۱/۶	۴۳/۴	۴۳/۳	رسانه های همگانی وطنی
۷۰	۵۱/۷	۳۷/۸	۴۶/۷	منابع خبری شخصی
۵	۱۸/۴	۱۱/۳	۱۰	دو، همه یا هیچکدام از منابع بالا
۱۰۰%(۲۰)	۱۰۰%(۶۰)	۱۰۰%(۵۳)	۱۰۰%(۳۰)	جمع
نفر	نفر	نفر	نفر	

تعداد پاسخ دهندگان = ۱۶۳ نفر
 غایبین = ۱ نفر
 $X^2 = 18.267 \quad df=9 \quad P < .05$

بررسی دیگری نشان داد که بین بدبینی دانشجویان خارجی مقیم آمریکا نسبت به روسای ارتباط جمعی چه آمریکائی و چه وسایل ارتباط جمعی کشورهای خودشان بسا اعتباری که آنها برای منابع خبری خود برای کسب اخبار کشورشان قایل هستند رابطه مستقیم وجود دارد. و این پیش فرض سوم ما را مورد تأیید قرار داد. هر قدر بدبینی نسبت به روسای ارتباط جمعی بالاتر می رفت به همان نسبت اعتبار را بین رسانه های آئین ترمی آمد. در این رابطه هر قدر دانشجویان به روسای ارتباط جمعی بدبین تر می شدند، منابع شخصی خبری در مورد کشورشان از اعتبار بیشتری برخوردار می شدند. دانشجویانی که به روسای ارتباط جمعی کشور خودشان با خوشبینی نگاه می کردند، همین وسایل را بعنوان معتبرترین منابع در مورد اخبار داخلی کشورهای موطنشان ذکر کردند اما دانشجویانی که به وسایل ارتباط جمعی آمریکا خوشبین بودند، این وسایل را معتبر تشخیص ندادند و همچنان به منابع شخصی خبری خودشان اعتبار بیشتری دادند. برای همه دانشجویان چه خوشبین و چه بدبین به روسای ارتباط جمعی آمریکا، وسایل ارتباط جمعی آمریکا کم اعتبارترین منابع در مورد اخبار داخلی کشورهای دانشجویان خارجی مقیم ایالات متحده بود. رابطه بین بدبینی دانشجویان به روسای ارتباط جمعی و اعتبار خبری این رسانه ها در جدولهای شماره ۴ و ۵ نشان داده می شود که در هر دو مورد با استفاده از فرمول کای اسکور در سطح اطمینان ۹۵ درصد از نظر آماری این روابط معنی دار است بدین معنی که بین متغیرهای ذکر شده در این جدولها (اعتبار روسای ارتباط جمعی آمریکا و وسایل ارتباط جمعی کشورهای موطن دانشجویان و بدبینی آنها نسبت به این وسایل) ارتباط منفی وجود دارد. هر چه بدبینی نسبت به روسای ارتباط جمعی آمریکائی و رسانه های همگانی وطنی بالامی رود اعتبار این منابع از نظر خبری در مورد رویدادهای داخلی کشورهای موطن دانشجویان پائین می آید و بالعکس. در هر دو مورد وقتی که بدبینی نسبت به روسای ارتباط جمعی بالامی رود، منابع خبری شخصی و خصوصی دانشجویان اعتبار بیشتری را صاحب می شوند و هر قدر دانشجویان نسبت به روسای ارتباط جمعی همگانی کشور خود خوشبین تر می شوند اعتبار این منابع نیز بالامی رود تا جایی که از منابع شخصی آنان نیز معتبرتر می گردند.

جدول شماره ۴

رابطه اعتبار منابع خبری و بدبینی دانشجویان به کار رسانه‌های همگانی

آمریکاییان

میزان بدبینی		منابع خبری	
زیاد (۱۳ تا ۲۰)	کم (۵ تا ۱۲)		
%	%		
۵	۱۵	وسایل ارتباط جمعی آمریکا	
۳۰/۳	۳۲/۵	وسایل ارتباط جمعی وطنی	
۵۲/۸	۳۲/۵	منابع خبری شخصی	
۱۰/۹	۲۰	دو، همه، یا هیچیک از منابع بالا	
۱۰۰% (نفر ۴۰)	۱۰۰% (نفر ۱۱۹)	جمع	
تعداد پاسخ دهندگان = ۱۵۹ نفر، غایبین = ۵ نفر			
$\chi^2 = 8.709$ $df = 3$ $P < .05$			

جدول شماره ۵

رابطه اعتبار منابع خبری و بدبینی دانشجویان نسبت به کار رسانه‌های

همگانی کشورهای خود

میزان بدبینی

میزان بدبینی		منابع خبری	
زیاد (۱۳ تا ۲۰)	کم (۵ تا ۱۲)		
%	%		
۷/۱	۹/۵	وسایل ارتباط جمعی آمریکا	
۲۳/۲	۴۵/۲	وسایل ارتباط جمعی وطنی	
۵۸/۹	۲۳/۸	منابع خبری شخصی	
۱۰/۸	۲۱/۵	دو، همه، یا هیچیک از منابع بالا	
۱۰۰% (نفر ۱۱۲)	۱۰۰% (نفر ۴۲)	جمع	
تعداد پاسخ دهندگان = ۱۵۴ نفر، غایبین = ۱۰ نفر			
$\chi^2 = 15.450$ $df = 3$ $P < .005$			

در بررسی رضایت دانشجویان از کار رسانه‌های گروهی آمریکا در مورد اخبار داخلی کشورهای آنان به این نتیجه دست یافتیم که ۸۰ درصد دانشجویان خارجی مقیم ایالات متحده از کار وسایل ارتباط جمعی این کشور ناراضی هستند. ناراضی‌ترین در بین دانشجویانی که کشورهایشان از آزادی مطبوعات کمتری برخوردار بودند، بیشتر از ناراضی‌ترین دانشجویان اهل کشورهای آزاد بود. این چهارمین پیش‌فرض ما را نیز مورد تأیید قرار داد (جدول شماره ۶). اما رابطه بین ناراضی‌ترین از وسایل ارتباط جمعی آمریکا و میزان آزادی مطبوعات در کشورهای موطن دانشجویان با محاسبه فرمول کای اسکویر در سطح اطمینان ۹۵ درصد از نظر آماری معنی دار نبود. اغلب دانشجویان از هر گروه، از پوشش اخبار کشورشان در رسانه‌های همگانی آمریکا ناراضی بودند. مهمترین دلیل ناراضی‌ترین عدم پوشش یا کمبود آن ذکر شد. آنها فکری کردند که رسانه‌های همگانی آمریکا تنها موقعی اخبار کشورهای خارجی را ذکر می‌کنند که خودشان منافع خاصی را از ذکر این اخبار جستجو کنند و یا درگیر مسئله باشند. دانشجویانی که وسایل ارتباط جمعی آمریکا را برای کسب خبر از کشورهای موطنشان مورد استفاده قرار می‌دادند دلایل دیگری نیز برای این ناراضی‌ترین داشتند که این دلایل در جدول شماره ۷ ردیف بندی شده است.

جدول شماره ۶

رابطه رضایت دانشجویان از وسایل ارتباط جمعی آمریکا و میزان آزادی مطبوعات در کشورهای آنان

میزان آزادی مطبوعات		میزان رضایت	
کنترل شده	کنترل نشده	آزاد نسبی	آزاد
جمع	کنترل شده شدید و همه جانبه	جمع	جمع
%	%	%	%
۲۰ (۳۲ نفر)	۱۵/۸	۲۳/۶	۲۹/۶
۸۰ (۲۸ نفر)	۸۴/۲	۷۶/۴	۷۰/۴

جمع ۱۰۰% (۲۷ نفر) ۱۰۰% (۵۵ نفر) ۱۰۰% (۵۹ نفر) ۱۰۰% (۱۹ نفر) ۱۰۰% (۱۶۰ نفر)

تعداد پاسخ دهندگان = ۱۶۰ نفر نایبین = ۴ نفر

$\chi^2 = 3.759$ $df = 3$ $P < .30$

جدول شماره ۷

دلایل نارضایتی از وسایل ارتباط جمعی آمریکا

۳۸/۳%	۱- اخبار کافی نیست
۲۱/۹%	۲- تنها هنگامی اخبار را ذکر می‌شود که آمریکا درگیر یا ذینفع باشد
۱۷/۲%	۳- وسایل ارتباط جمعی آمریکا با رویدادهای خارجی یکطرفه برخورد می‌کنند
۱۲/۵%	۴- وسایل ارتباط جمعی آمریکا حقیقت را نمی‌گویند و نمی‌نویسند
۴/۷%	۵- اخبار رسانه‌های همگانی آمریکا عینی نیستند
۲/۵%	۶- اخبار رسانه‌های همگانی آمریکا جامع نیستند
۱/۵%	۷- رسانه‌های همگانی آمریکا آگاهی از رویدادهای جهان ندارند
۱/۵%	۸- بحث و بررسی اخبار را در رسانه‌های همگانی آمریکا کافی نیست
۱۰۰% (۱۲۸ نفر)	جمع نارضای

بررسی‌هایی که بر روی روابط بین‌الملل طول اقامت دانشجویان در آمریکا و ۲- زبان مادری دانشجویان با استفاده از کتب آنها از رسانه‌های همگانی آمریکا برای آگاهی از رویدادهای داخلی کشورهایشان می‌کنند، نشان داد که هیچکدام از این روابط از نظر آماری معنی‌دار نیست و بین کتب این دو مطالعه هیچ تفاوتی در دریافت،

رتال جمع علوم انسانی

بحث و بررسی

همانطوریکه در بخش‌های گذشته ذکر کردیم، هدف این تحقیق این بود که پی ببریم دانشجویان خارجی مقیم آمریکا چه منابعی را مورد استفاده قرار می‌دهند تا بدانند در کشورهای موطنشان چه می‌گذرد و در این راه چه تفاوت‌هایی بین آنان وجود دارد. از این تفاوتها در بخش "دست آوردها" سخن رانندیم اما مهمترین دست‌آورد این تحقیق نه تفاوت و اختلافات بلکه نقطه نظر مشترکی بود که دانشجویان نسبت به وسایل ارتباط جمعی آمریکا داشتند. رسانه‌های همگانی ایالات متحده آمریکا منابعی بودند که کمتر از

در مسیح دیگری ...
 دانشجویان ترجیح می‌دادند که از این منابع استفاده کنند و در نهایت ...

هر منبع دیگری برای کسب خبر از خانه مورد استفاده دانشجویان قرار می‌گرفت. این دانشجویان ترجیح میدادند که از آنچه در کشورشان می‌گذرد بوسیله روزنامه‌ها و مجلات خودی موجود در آمریکا و یا از طریق ارتباط با دوستان و آشنایان اطلاع حاصل کنند. بروشنی این مسئله حاصل بدبینی است که دانشجویان خارجی مقیم آمریکا نسبت به کار رسانه‌های گروهی این کشور دارند و اعتباری برای اخبار آنها - حداقل در مورد خبرهای از دیگر کشورهای جهان - قائل نیستند و در نتیجه دنبال منابع معتبرتری می‌گردند که بتوانند به حقیقت اخبار حاصل از آن‌ها دل ببندند که این منابع در درجه اول منابع شخصی آنهاست که شناخت این منابع بوسیله خود دانشجویان به معتبر بودن اطلاعات بدست آمده از این طریق کمک بسیار می‌کند و در درجه دوم روزنامه‌ها و مجلات و حتی رادیوهای خودی در دسترس که اعتبار آنها نیز برای دانشجویان بیشتر از اعتباری است که رسانه‌های همگانی آمریکا دارند. در این بررسی و تحقیق آنچه که موجب شگفتی شد این بود که دانشجویانی که از کشورهای با مطبوعات "آزاد" یا "آزاد نسبی" به آمریکا می‌آیند گروهی هستند که از منابع خبری شخصی خود برای آگاهی از اوضاع داخلی کشورشان بیشتر از دیگران یعنی دانشجویان اهل کشورهای با مطبوعات "کنترل شده" یا "کنترل شده شدید" استفاده می‌کنند. به این ترتیب این مسئله روشن می‌شود که رسانه‌های گروهی در تمام دنیا و حتی در کشورهای که ادعا می‌کنند آزادی کامل مطبوعاتی برخوردارند چقدر در مظان بدبینی قرار دارند و چقدر کم اعتبار هستند. دلایل این بدبینی می‌تواند بانگاهی به

پاسخهای دانشجویان روشن شود. *روشن شدن علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*
 * رسانه‌های خبری یک‌جانبه با مسائل برخورد می‌کنند.

* بسیاری از مسائل مهم را نادیده می‌گیرند.

* در اختیار اقلیت خاصی قرار دارند و برای حفظ منافع آنان کار می‌کنند و توده مردم را فراموش می‌کنند.

* عموماً "با دید منفی به مسائل نگاه می‌کنند.

* مسائل را بنفع خود یا گروهی که به آن وابسته اند بزرگ تر یا کوچک تر از آنچه که هست منعکس می‌کنند.

در مقابل دلایلی که معتبر بودن منابع خبری شخصی دانشجویان را می‌تواند ثابت

کنند از محتوی پاسخهای آنها مشخص می‌شود. وقتی آنها ذکر می‌کنند که حقیقت را از

منابع خبری شخصی خود بدست می‌آورند این نشانه آن است که رسانه‌های گروهی به زعم دانشجویان حقایق را منعکس نمی‌کنند. یا وقتی دلیل اعتبار منابع خبری شخصی را آزادی این منابع وعدم کنترل آنها می‌دانند، این به این معنی است که وسایل ارتباط جمعی دنیا آزاد نیستند حتی در کشورهایی که "آزاد" نامیده می‌شوند. رابطه مستقیم و مثبت بین آزادی مطبوعات در کشور دانشجویان و اعتبار این رسانه‌ها را نظر دانشجویان نشان داد که جایی که مطبوعات آزاد کار می‌کنند، اخبار واصله از طریق آنها نیز معتبر خواهد بود. به بیانی دیگر مطبوعات آزاد آگاهانه توسط مسائل برخورد می‌کنند، حقیقت را به خواننده، شنونده و بیننده خود می‌گویند و در نتیجه از اعتبار بیشتری برخوردار می‌شوند.

ناراضی از رسانه‌های همگانی آمریکا و طرز پوشش اخبار داخلی کشورهای دانشجویان بوسیله این رسانه‌ها دیگر مسئله مهم کار تحقیقی ما بود. در دبستان بالایی از همه دانشجویانی که مورد بررسی قرار گرفتند در این رابطه ناراضی خود را اعلام کردند. اکثر آنها اعلام کردند که خبری درباره کشورشان از طریق رسانه‌های همگانی آمریکا دریافت نمی‌کنند. آنها می‌گویند که دریافت می‌کردند این اخبار را یک طرفه می‌شناختند و معتقد بودند برای وسایل ارتباط جمعی آمریکا تنها هنگامی یک رویکرد صاحب‌اهمیت خبری می‌شود که کشور آمریکا در این رویکرد دست داشته باشد و یا سودی از آن حاصل کند. عدم آگاهی وسایل ارتباط جمعی آمریکا از رویدادهای سایر کشورها، کتمان حقیقت بوسیله این رسانه‌ها و دلایل دیگری بود که ناراضی دانشجویان را از رسانه‌های همگانی آمریکا روشن کرده و این رسانه‌ها را بی اعتبار می‌سازد. حتی دانشجویانی که کشورشان از نظر اجتماعی خصوصیات مشترک زیادی با آمریکا دارند این ناراضی را به وضوح بیان کردند. یک دانشجوی کانادایی معتقد بود که وسایل ارتباط جمعی آمریکا سعی می‌کنند کشور اوکانادا را کوچک و کم اهمیت جلوه دهند و از این طریق اهمیت و عظمت خود را بالا ببرند. البته طریقه برخورد دانشجویان مقیم خارج با رسانه‌های همگانی آمریکا بستگی محسوسی نیز با عقاید سیاسی و اجتماعی فردی آنان نیز داشت. این مسئله وقتی روشن شد که پی بردیم خوشبین‌ترین و بدبین‌ترین دانشجویان نسبت به کار وسایل ارتباط جمعی آمریکا هر دو از عربستان سعودی هستند. اولی که نفوذ آمریکا را در وطنش مورد تأیید قرار می‌داد معتقد بود هر آنچه که از طریق رسانه‌های همگانی آمریکا در مورد کشورش کسب می‌کند حقیقت محض است و آن را با برداشت و دومی که

استقلال و وطنش را مدنظر داشت معتقد بود که امپریالیسم آمریکا از طریق وسایل ارتباط جمعی خود هر آنچه را که در عربستان سعودی می‌گذرد وارونه و یکطرفه جلوه می‌دهد. ۱۵ دانشجوی ایرانی که مورد پرسش قرار گرفتند عموماً "نظر دوم" را تأیید کردند و با بدبینی کامل با رسانه‌های همگانی آمریکا برخورد کرده و نارضایتی خود را ابراز داشتند اما از میان آنها نیز یک نفر نظر اولیه را تأیید کرد و اخبار دریافتی از طریق وسایل ارتباط جمعی آمریکا را معتبر شمرد.

خلاصه

نگاهی به آنچه که در سطور قبیل نوشته شد، مهمترین دست‌آوردهای تحقیق ما را می‌تواند در نکات زیر خلاصه کند:

- ۱- اعتباری که دانشجویان مقیم آمریکا به منبع خبری می‌بینند مهمترین عاملی است که آنها را تشویق به استفاده از آن منبع برای آگاهی از آنچه که در کشورشان می‌گذرد می‌سازد. این دانشجویان منابعی را مورد استفاده قرار می‌دهند که آنها را معتبر بشناسند و در این راه منابع شخصی خود آن‌ها - اقوام و آشنایان و دوستان - معتبرترین و پراستفاده‌ترین منابع خبری شناخته شد، رسانه‌های همگانی در کشورهای موطن دانشجویان در درجه دوم اهمیت قرار گرفتند و اخبار را بدین وسیله از طریق وسایل ارتباط جمعی آمریکا کم اعتبارترین اخبار ذکر شدند.
- ۲- آزادی و عدم کنترل رسانه‌های همگانی در بخش اخبار عامل مهمی برای اعتبار این رسانه‌هاست. چرا که دانشجویانی که مطبوعات کشور خود را "آزاد" فرض کردند، همین رسانه‌ها را معتبرترین منبع خبری خود می‌شناختند.
- ۳- اعتبار منابع خبری و خوشبینی دانشجویان نسبت به کار این منابع رابطه مستقیم با هم داشتند، هر قدر دانشجویان نسبت به منابع خبری بدبین تری می‌شد آنها را کم اعتبار می‌شناخت و بالعکس.
- ۴- اغلب دانشجویانی که مورد پرسش قرار گرفتند نارضایتی خود را از پوشش اخبار کشورهای خود بوسیله وسایل ارتباط جمعی آمریکا بوضوح روشن

ساختند . اغلب آنها گفتند که چیزی درباره کشورشان در رسانه‌های همگانی آمریکا شهود نیست و اگر هست یا حقیقت نیست ، یا یکطرفه است و یا بیسود آمریکا است و این رسانه‌ها ما موریت توسعه امپریالیسم آمریکا را در کشورهای دیگر جهان بدوش می‌کشند .

۵- دانشجویانی که مدت بیشتری در آمریکا اقامت دارند ، بیشتر از دیگران رسانه‌های همگانی آمریکا را برای آگاهی از اوضاع کشورهای موطنشان مورد استفاده قرار می‌دهند ولی این اختلاف آنچنان نیست که بتواند از نظر آماري معنی‌دار باشد و این مسئله در مورد زبان مادری دانشجویان نیز صادق است . جنسیت دانشجویان ، سن آنان و سطح سوادشان نیز اختلافی را بر روشنی بروز نداد و این می‌رساند که همه در هرستی و از هر جنسی و در هر مرتبه از سواد دانشگاهی در یک سطح تشنه آگاهی از رویدادهای داخلی کشورهای خود هستند و این آگاهی را از هر طریق که خود قابل باور و معتبرتر بشناسند کسب خواهند کرد .

شعبه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

برمال جمع علوم انسانی